



KAUPPA- JA
TEOLLISUUSMINISTERIÖ

Elinkeino-osasto

LAUSUNTO

Dnro
42/072/2003

30.10.2003

Oikeusministeriö
PL 23
00023 VALTIONEUVOSTO

31.10.2003
ad 7376/41/2001
ONCIV: 00/2001
Laur

Lausuntopyyntö 13.5.2003

OSAKEYHTIÖLAKITYÖRYHMÄN MIETINTÖ

Oikeusministeriö on pyytänyt kauppa- ja teollisuusministeriön lausuntoa asettamansa osakeyhtiölakityöryhmän mietinnöstä, jossa ehdotetaan kokonaan uuden osakeyhtiölain säätämistä. Kauppa- ja teollisuusministeriö pahoittelee lausunnon viivästymistä

Kirjanpitolautakunta on aikaisemmin antanut oikeusministeriölle lausuntonsa, jossa on otettu kantaa muun muassa apportiin, tilintarkastukseen, oman pääoman lajeihin ja käyttöön sekä maksukyvyn säilyttämiseen. Kauppa- ja teollisuusministeriö yhtyy lausunnossa esitettyihin kantoihin tilintarkastuksesta esitettyä kantaa lukuun ottamatta. Työryhmän mietinnön muista osa-alueista kauppa- ja teollisuusministeriö lausuu seuraavaa.

1. Yleistä

Lain rakenne on nykyiseen verrattuna selkiytynyt ja pykäläteksti on entistä helppolukuisempaa. Ehdotuksella pyritään parantamaan yhtiöiden toimintamahdollisuuksia poistamalla ja keventämällä muotomääräyksiä sekä lisäämällä säänneltyjä toimintamahdollisuuksia ja tahdonvaltaisen sääntelyn alaa. Kauppa- ja teollisuusministeriö kannattaa sääntelyn joustavoittamista. Samalla tulee kuitenkin huolehtia eri intressien välisestä tasapainosta ja joustavoittamisen lisäämiseksi ei tulisi kuitenkaan muuttaa hyvin toimivia, voimassaolevia rakenteita, ellei säädösten muuttamiselle ole osoitettavissa muita perusteita. Kauppa- ja teollisuusministeriö painottaa myös ennakoitavuuden merkitystä; joustavuuden lisääminen ei saisi vaikuttaa haitallisesti oikeudelliseen ennakoitavuuteen. Sääntelyn tulee olla riittävää, jotta yritykset voivat erilaisia järjestelyjä toteuttaessaan tukeutua siihen siten, ettei asioita tarpeettomasti jäisi oikeudenkäyntien varaan.

Kauppa- ja teollisuusministeriö muistuttaa, että OYL edellisen laajan muutoksen yhteydessä vasta vuonna 1997 laadittiin tarkkoja selvityksiä silloin esitetyistä uudistuksista ja niiden vaikutuksista. Liian nopealla tempolla tehdyt toisistaan hyvinkin paljon poikkeavat muutokset eivät lisää ennakoitavuutta eivätkä siten paranna yritysten toimintaedellytyksiä. Jatkovalmiste-



30.10.2003

luun tuleekin varata riittävästi aikaa ja työryhmän ehdotuksen vaikutuksia tulisi jatkovalmistelussa selvittää tarkemmin.

Kauppa- ja teollisuusministeriö toteaa, että ehdotuksen taustalla ovat vahvasti Yhdysvalloista ja Isosta Britanniaista peräisin olevat yhtiöoikeudelliset mallit. Jatkovalmistelussa tulisi huomioida suuremmassa laajuudessa myös EY:n yhtiöoikeudellinen kehitys sekä pohjoismainen yhtiölainsäädäntö.

2. Rekisteriviranomaisen tehtävät

Kauppa- ja teollisuusministeriö jakaa Patentti- ja rekisterihallituksen näkemyksen siitä, että rekisteriviranomaiselle nimetyt uudet tehtävät lisäävät olennaisesti rekisteriviranomaisen työtehtäviä ja aiheuttavat merkittäviä muutostarpeita rekisteriviranomaisen tietojärjestelmiin. KTM toteaa, että uusien työtehtävien rahoittamiseksi PRH:n on saatava työstään korvaus, mikä joudataan perimään rekisteröintivelvollisilta. Kauppa- ja teollisuusministeriö korostaa, että muutokset, erityisesti tietojärjestelmämuutokset, aiheuttavat aina kustannuksia ja vievät aikaa. Tämä tulisi ottaa huomioon jatkovalmistelussa sekä ajallisesti että taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö katsoo työryhmän ehdotuksen rekisteriviranomaisen velvollisuutta tutkia yhtiöjärjestyksen lainmukaisuus koskevan säännöksen poistamisesta heikentävän rekisteritietojen oikeellisuutta. KTM pitää rekisteriviranomaisen lainmukaisuuden tutkimisvelvoitetta hyvänä asiana ja katsoo, ettei sen poistaminen ole perusteltua.

Rekisteröinti-ilmoitusta koskevien määräaikojen lyhentämistä kauppa- ja teollisuusministeriö pitää tarpeettomana, koska nykyiset määräajat on omaksuttu hyvin, eivätkä nykyiset määräajat ole käytännössä osoittautuneet ongelmallisiksi. Kauppa- ja teollisuusministeriö katsoo, että ei ole tarpeen luoda yhtiöille tiukkoja rekisteri-ilmoituksen tekemistä koskevia aikatauluja. KTM katsoo myös, että rekisteri-ilmoitusten jättämistä koskevien määräaikojen tulisi olla yhdenmukaisia.

3. Perustaminen ja yhtiöjärjestys

Työryhmä ehdottaa suksessiiviperustamisesta luopumista. Kauppa- ja teollisuusministeriö katsoo, että suksessiiviperustamisesta luopuminen saattaa vähentää yhtiölainsäädännön joustavuutta. Suksessiiviperustamisen mahdollisuus voi tietyissä tilanteissa olla tarpeen erityisesti sellaisille yrityksille, joiden perustajilla ei ole itsellään riittävästi yhtiöön sijoitettavaa pääomaa ja jotka haluavat siten hankkia pääomaa yhtiöön muilta tahoilta jo perustamisvaiheessa. KTM katsoo, ettei säännöksen poistamiselle ole esitetty riittäviä perusteluja.

Työryhmän ehdotukseen kokonaan ilman yhtiöjärjestystä toimimisesta kauppa- ja teollisuusministeriö suhtautuu kyseenalaistaen. KTM toteaa, että yhtiöjärjestys on palvellut yrityksiä käytännössä erittäin hyvin ja katsoo, ettei yhtiöjärjestyksestä luopumisesta koituvista hyödyistä ole esitetty riittävän vakuuttavia perusteluja. KTM kannattaa olettasäännösten ottamista lakiin, mutta katsoo, että osakeyhtiöllä tulisi aina olla yhtiöjärjestys. Kauppa- ja teollisuusmi-



30.10.2003

nisteriön mielestä erityisesti pienissä yrityksissä tulisi olla yhtiöjärjestys, josta ilmenee keskeiset yhtiötä koskevat normit. Yhtiöjärjestys suojaa siten osakkeenomistajia, hallituksen jäseniä ja kolmansia tahoja.

Kauppa- ja teollisuusministeriö pitää tärkeänä, että myös yhtiön rinnakkaistoiminimet ilmenevät yhtiöjärjestyksestä ja ehdottaa säännöstä täsmennettäväksi tältä osin.

4. Toimiala

Kauppa- ja teollisuusministeriö kyseenalaistaa työryhmän ehdotuksen toimialamääräyksestä luopumisesta. KTM pitää hyvänä nykyisin vallitsevaa tilannetta, jossa yrityksen toimialatieto on julkinen, kaupparekisteritiedoista ilmenevä tieto. Tällöin toimialasäännös rajaa hallituksen ja yritysjohton toimia ja toimii osakkeenomistajien ja kolmansien suojana. Toimialasta luopumisesta aiheutuisi ongelmia myös toiminimi- ja tavaramerkkisuojan kannalta.

Toiminimilaissa säädetään, että toiminimi voidaan merkitä kaupparekisteriin, jos se on toiminimilain mukainen ja selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevista toiminimistä (2 § 2 mom). Sekoitettavuusarvioinnissa huomioidaan toiminimet ja tavaramerkit, jotka ovat tutkittavan nimen kanssa samalla alalla tai tavara- tai palveluluokka menee toimialan kanssa päällekkäin. Toiminimessä ei saa ilman asianmukaista suostumusta olla mitään sellaista, joka on sekoitettavissa toisen suojatun toiminimen, toissijaisen tunnuksen tai tavaramerkin kanssa (TmiL 10 § 4) kohta).

Tavaramerkkilaila kielletään, että tavaramerkkiin ei saa ottaa toisen toiminimeä eikä aputoiminimeä tai toissijaista tunnusta, paitsi milloin näiltä puuttuu erottamiskyky tai kysymys on eri toimialoista tai tavaralajeista (3 §:n 3 mom). Samassa laissa todetaan myös, että tunnusmerkkiin katsotaan lain mukaan olevan toisiinsa sekoitettavissa vain, jos ne tarkoittavat samoja tai samankaltaisia tavaralajeja (4 §). Tavaramerkkiä ei tästä johtuen saa rekisteröidä, jos se on sekoitettavissa toisen elinkeinonharjoittajan nimeen tai suojattuun toiminimeen taikka sellaiseen aputoiminimeen tai toissijaiseen tunnukseen, jota tarkoitetaan 3 §:n 3 momentissa (14 §:n 6) kohta).

Toiminimi rekisteröidään tietylle toimialalle ja tavaramerkki tietyyn tavara- tai palveluluokkaan. Toimiala on siten yhtä tärkeä kriteeri sekoitettavuuden arvioinnissa kuin tavara- ja palveluluokka. Kun toimialaa ja tavara- ja palveluluokkia arvioidaan rinnakkain, oli kyse sitten tavaramerkin tai toiminimen rekisteröinnistä, aiheutuu yleistoimialan käyttöönotosta vakavia muutoksia sekä toiminimien että tavaramerkkien rekisteröintimahdollisuuksiin. Vaikutusta olisi mahdollisesti myös tavaramerkkien tavara- ja palveluluokituksen käyttökelpoisuuteen toimialakriteerin muuttuessa.

Mikäli toimialakäsite ei enää jatkossa olisi entisenlainen, tulisi sekoitettavuusarviointia tarkastella uudella tavalla. Yritysten todellisen toimialan muuttaminen yleistoimialaksi vaikeuttaisi tavaramerkkien ja toiminimien rekisteröintiä huomattavasti, kun toiminimien suoja ei rajoittuisi enää tietyyn toimialaan. Sekoitettavuusarvioinnista saatettaisiin muutoksen takia jopa joutua luopumaan, mikä taas lisäisi tuomioistuinten työtä sekoitettavuusarvioinnin suorittajana. Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä ei oletettavasti ole resursseja valvoa oikeuksiaan kuten suu-



30.10.2003

rilla yrityksillä. Tavaramerkit ovat joka tapauksessa tärkeitä myös pk-yrityksille. Siksi on tärkeää, että käytössä on toimiva sekoitettavuusarviointijärjestelmä toiminimille ja tavaramerkeille.

5. Yhtiön johto

Kauppa- ja teollisuusministeriö suhtautuu epäillen toimivaltajakosäännösten muuttamiseen. KTM katsoo, että toimivallan jako yhtiökokouksen, hallituksen ja toimitusjohtajan välillä tulee olla selkeä. Tämä on välttämätöntä paitsi toimielinten jäsenten kannalta myös osakkeenomistajien ja sopimuskumppaneiden kannalta. Näin ollen työryhmän ehdotus siitä, että yhtiökokoukselle voitaisiin yhtiöjärjestyksellä siirtää hallituksen ja toimitusjohtajan yleistöimivaltaan kuuluvia asioita (5:2 §) on kauppa- ja teollisuusministeriön mielestä ongelmallinen. Säännös aiheuttaa sekaannusta toimielinten välisessä toimivallan jaossa sekä toimielinten välisissä vastuusuhteissa. Vastaavasti kauppa- ja teollisuusministeriö ei ole täysin vakuuttunut ehdotetusta säännöksestä tehtävien siirtämisestä toimitusjohtajalta hallitukselle tai hallitukselta yhtiökokoukselle (6:8 §).

6. Tilintarkastus

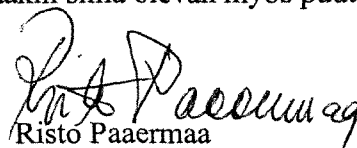
Kauppa- ja teollisuusministeriö on 12.6.2002 asettanut työryhmän selvittämään tilintarkastuslain muutostarpeita ja keinoja lakisääteisen tilintarkastuksen kehittämiseksi. Työryhmän tehtävänä on selvittää ammattimaisen tilintarkastuksen merkitystä sekä arvioida uudelleen tilintarkastajan käyttövelvollisuuden laajuutta ottaen huomioon jatkuvasti kasvavat velvoitteet ja käytettävissä olevat resurssit.

Työryhmän määräaika päättyi 30.9.2003 ja työryhmä luovuttaa raporttinsa lähipäivinä. Kauppa- ja teollisuusministeriö ottaa kantaa asiaan vasta raportin julkistamisen jälkeen.

7. Varojen jako

Työryhmä esittää osakeyhtiölakiin otettavaksi uutta säännöstä, jonka mukaan varojenjaon edellytykseksi asetettaisiin se, ettei yhtiötä jaon jälkeen uhkaa maksukyvyttömyys. KTM toteaa työryhmän ehdotuksen mukaisen varojenjakomenettelyn poikkeavan suuresti nykytilanteesta. Tämä huomioon ottaen olisi kauppa- ja teollisuusministeriön mielestä perusteltua määritellä uhkaavan maksukyvyttömyyden käsite selkeämmin perustelutekstissä, eikä jättää sen sisällön muotoutumista oikeuskäytännön varaan. Kauppa- ja teollisuusministeriö pitää voimassaolevaa voitonjakosäännöstä selkeänä, vaikka myöntääkin siinä olevan myös puutteita.

Osastopäällikön sijainen,
apulaisosastopäällikkö


Risto Paaermaa

Hallitusneuvos


Marja-Leena Rinkineva